

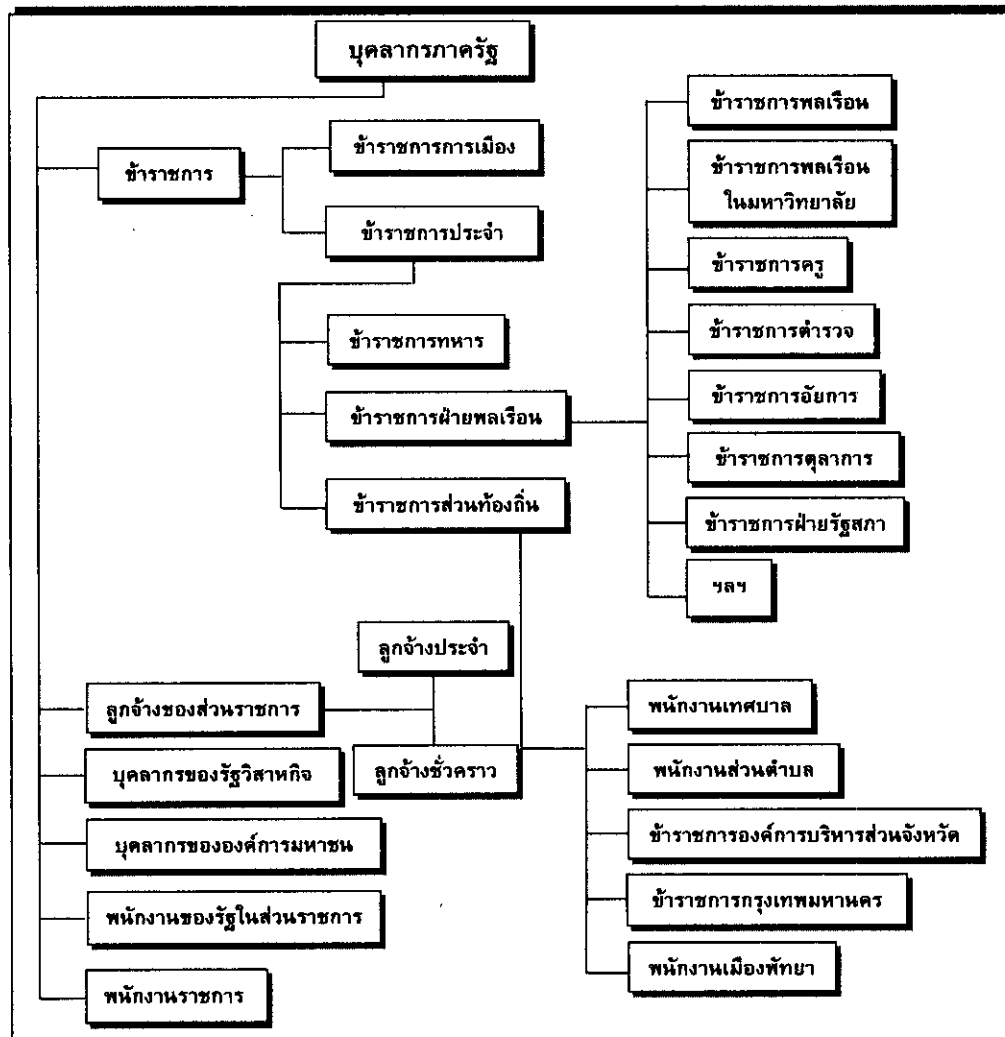
บทที่ ๓

บุคลากรภาครัฐ

๑. ความเบื้องต้น

บุคลากรภาครัฐนั้นแบ่งออกเป็น ๖ ประเภทใหญ่ ๆ (โปรดดูแผนภูมิที่ ๒๕) คือ ข้าราชการ ลูกจ้างของส่วนราชการ บุคลากรของรัฐวิสาหกิจ บุคลากรขององค์การมหาชน พนักงานของรัฐในส่วนราชการ และพนักงานราชการ

แผนภูมิที่ ๒๕

จากแผนภูมิที่ ๒๕ จะเห็นได้ว่าบุคลากรภาครัฐกลุ่มใหญ่ที่สุดก็คือ ข้าราชการ ซึ่งข้าราชการแต่ละประเภทต่างก็มีหลักเกณฑ์ในรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไป แต่หลักเกณฑ์ส่วนใหญ่หรือส่วนหนึ่งจะอ้างอิงหรือเทียบเคียงจากหลักเกณฑ์ของข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นข้าราชการประเภทแรกที่เป็นระบบแล้ว ในส่วนนี้จึงจะอธิบายถึงบทบัญญัติเกี่ยวกับข้าราชการพลเรือน ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังนี้

๒. ข้าราชการพลเรือน : พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕^๗

๒.๑ ความหมายของข้าราชการพลเรือน

พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนฯ มาตรา ๔ บัญญัติว่า “ข้าราชการพลเรือน หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับบรรจุและแต่งตั้งตามกฎหมายนี้ให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนในกระทรวงทบวงกรมฝ่ายพลเรือน”

จากมาตรา ๔ สามารถแยกองค์ประกอบของข้าราชการพลเรือนได้ ๓ ประการ คือ

(๑) เป็นบุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น ถ้าไม่ใช่ผู้ได้รับบรรจุแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ เช่น ข้าราชการครู ก็ไม่ใช่ข้าราชการพลเรือน

(๒) ให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือน ดังนั้น ถ้าไม่ได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือน เช่น ลูกจ้าง ก็ไม่ใช่ข้าราชการพลเรือน

(๓) จะต้องทำงานอยู่ในกระทรวง ทบวง กรม ฝ่ายพลเรือน ดังนั้น ถ้าเป็นข้าราชการในกระทรวงกลาโหม ก็ไม่ใช่ข้าราชการพลเรือน

ดังนั้น บุคคลที่มีคุณสมบัติ ๓ ประการข้างต้น จึงจะถือว่าเป็น “ข้าราชการพลเรือน” และอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้

นอกจากคำว่า “ข้าราชการพลเรือน” แล้ว มาตรา ๔ ยังได้ให้ความหมายของ “ข้าราชการฝ่ายพลเรือน” ไว้ว่า ข้าราชการพลเรือน หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับบรรจุและแต่งตั้งตามกฎหมายให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวดเงินเดือน ในกระทรวง ทบวง กรมฝ่ายพลเรือน จากความหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่า “ข้าราชการพลเรือน” มีความแตกต่างจาก “ข้าราชการฝ่ายพลเรือน” คือ ข้าราชการฝ่ายพลเรือนนั้นหมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามกฎหมาย มิได้กำหนดว่าจะต้องบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ เท่านั้น ดังนั้น ข้าราชการพลเรือนจึงหมายถึงข้าราชการครู ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการตุลาการ ข้าราชการอัยการ ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการรัฐสภา

^๗ สรุปจาก ประวิณ ณ นคร, สรุปสาระสำคัญและคำอธิบายรายมาตรา พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕, (กรุงเทพฯ : สวัสดิการสำนักงาน ก.พ. สำนักงาน ก.พ., ๒๕๓๕).

แต่ไม่รวมถึงข้าราชการทหาร และข้าราชการส่วนท้องถิ่น เช่น ข้าราชการกรุงเทพมหานคร พนักงานเทศบาล พนักงานเมืองพัทยา เป็นต้น

๒.๒ องค์การกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน

องค์การกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ ก.พ. อ.ก.พ.สามัญ อ.ก.พ.วิสามัญ และสำนักงาน ก.พ.

๒.๒.๑ คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติให้มี “คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน” หรือ “ก.พ.” โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน มีกรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการผู้ได้รับเลือกจากข้าราชการ

ก.พ. มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ รวม ๑๕ ประการ เช่น

- เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนและการจัดระบบราชการพลเรือน
- พิจารณากำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวางแผนกำลังคนในราชการพลเรือน

- ออกกฎ ก.พ. ขอบบังคับ หรือระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕

- ติความและวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้บังคับพระราชบัญญัติดังกล่าว

ทั้งนี้ อำนาจหน้าที่บางประการของ ก.พ. ได้โอนไปเป็นของ “คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ” ที่จัดตั้งขึ้นใหม่โดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ แล้ว

๒.๒.๒ คณะอนุกรรมการสามัญ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติให้มี คณะอนุกรรมการสามัญ เรียกโดยย่อว่า “อ.ก.พ.สามัญ” ดังนี้

(๑) “อ.ก.พ. ประจำกระทรวง” ซึ่งประกอบด้วย รัฐมนตรีเจ้าสังกัดเป็นประธาน ปลัดกระทรวงเป็นรองประธาน อนุกรรมการผู้แทน ก.พ. อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และอนุกรรมการผู้ได้รับเลือกจากข้าราชการ

อ.ก.พ. กระทรวงมีอำนาจหน้าที่รวม ๘ ประการ เช่น

- พิจารณากำหนดนโยบายและระบบการบริหารงานบุคคลตลอดจนระเบียบวิธีปฏิบัติราชการในกระทรวง

- พิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการค้าเงินทางวินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ

- พิจารณาการกำหนดและการเกลี้ยอัตรากำลังระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ภายในกระทรวง

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) "อ.ก.พ.กรม" ซึ่งประกอบด้วย อธิบดีเป็นประธาน รองอธิบดีที่อธิบดีมอบหมายหนึ่งคนเป็นรองประธาน อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ อนุกรรมการผู้ได้รับเลือกจากข้าราชการ

อ.ก.พ.กรม มีอำนาจหน้าที่รวม ๔ ประการ เช่น

- พิจารณาปรับปรุงโครงสร้าง การบริหารงาน การจัดและการพัฒนาส่วนราชการในกรม

- พิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการค้าเงินทางวินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ

ฯลฯ

ฯลฯ

(๓) "อ.ก.พ.จังหวัด" ซึ่งประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายหนึ่งคนเป็นรองประธาน อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ อนุกรรมการผู้ได้รับเลือกจากข้าราชการ

อ.ก.พ.จังหวัดมีอำนาจหน้าที่รวม ๗ ประการ ซึ่งคล้ายคลึงกับอำนาจหน้าที่ของ อ.ก.พ.กรม

๒.๒.๓ คณะอนุกรรมการวิสามัญ

ก.พ. มีอำนาจตั้งคณะอนุกรรมการวิสามัญ เรียกโดยย่อว่า "อ.ก.พ.วิสามัญ" เพื่อทำการใด ๆ แทนได้

การตั้ง อ.ก.พ.วิสามัญ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาเรื่องการค้าเงินทางวินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์ หรือการร้องทุกข์ ให้ตั้งจากกรรมการซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งอย่างน้อย ๒ คน และข้าราชการพลเรือนผู้ได้รับเลือกจากข้าราชการพลเรือนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนอนุกรรมการทั้งหมด

๒.๒.๔ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เรียกโดยย่อว่า "สำนักงาน ก.พ." โดยมีเลขาธิการ ก.พ. เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและบริหารราชการของสำนักงาน ก.พ. ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

สำนักงาน ก.พ. มีหน้าที่รวม ๑๒ ประการ เช่น

- เป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานในหน้าที่ของ ก.พ. และดำเนินการตามที่ ก.พ.มอบหมาย

- ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาทะเบียนประวัติและการควบคุมเกษียณอายุของข้าราชการพลเรือน

ฯลฯ

ฯลฯ

๒.๓ ประเภทของข้าราชการพลเรือน

ข้าราชการพลเรือน มี ๓ ประเภท คือ

(๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนซึ่งรับราชการโดยได้รับเงินเดือนในอัตราสามัญและได้รับแต่งตั้งตามที่บัญญัติไว้ในลักษณะ ๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ

(๒) ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในพระองค์พระมหากษัตริย์ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(๓) ข้าราชการประจำต่างประเทศพิเศษ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในต่างประเทศในกรณีพิเศษโดยเหตุผลทางการเมืองตามที่บัญญัติไว้ในลักษณะ ๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ ให้เป็นดุลพินิจของรัฐบาล อาจแต่งตั้งจากบุคคลที่ไม่ได้เป็นข้าราชการพลเรือนก็ได้

๒.๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญ

๒.๔.๑ คุณสมบัติทั่วไปของผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือน

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ ได้กำหนดคุณสมบัติทั่วไปของผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนไว้ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี
- (๓) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- (๔) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง
- (๕) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.
- (๖) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งให้พักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น
- (๗) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม
- (๘) ไม่เป็นกรรมการพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- (๙) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๑๐) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๑) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจาก
รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

(๑๒) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก หรือปลดออก เพราะกระทำผิด
วินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น

(๑๓) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก เพราะกระทำผิดวินัยตาม
กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือตามกฎหมายอื่น

(๑๔) ไม่เป็นผู้เคยกระทำการทุจริตในการสอบเข้ารับราชการ

ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนซึ่งขาดคุณสมบัติตาม (๗)

(๙) (๑๐) หรือ (๑๔) ก.พ. อาจพิจารณายกเว้นให้เข้ารับราชการได้ ส่วนผู้ที่ขาดคุณสมบัติตาม (๑๑)
หรือ (๑๒) ถ้าผู้นั้นได้ออกจากงานหรือออกจากราชการไปเกินสองปีแล้วหรือผู้ที่ขาดคุณสมบัติตาม
(๑๓) ถ้าผู้นั้นได้ออกจากงานหรือออกจากราชการไปเกินสามปีแล้ว และมีใช่เป็นกรณีออกจากงาน
หรือออกจากราชการเพราะกระทำผิดในกรณีทุจริตต่อหน้าที่ ก.พ. อาจพิจารณายกเว้นให้เข้ารับ
ราชการได้ มติของ ก.พ. ในการประชุมปรึกษายกเว้นเช่นนี้ต้องได้คะแนนเสียงสี่ในห้าของจำนวน
กรรมการในที่ประชุม การลงมติให้กระทำโดยลับ

การขอยกเว้นและการพิจารณายกเว้นในกรณีที่ขาดคุณสมบัติทั่วไป
ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ. วางไว้

๒.๔.๒ การกำหนดตำแหน่งและการให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำ ตำแหน่ง

(๑) ตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญมี ๓ ประเภทคือ

(ก) ตำแหน่งประเภททั่วไป

เป็นประเภทที่ลักษณะงานมีความสำคัญไม่มาก การสรรหา
ผู้ทำงานประเภทนี้ไม่ค่อยมีการแข่งขันในตลาดแรงงาน สามารถหาคนแทนได้โดยไม่ยาก จึงไม่
จำเป็นต้องกำหนดอัตราค่าตอบแทนให้สูง

(ข) ตำแหน่งประเภทวิชาชีพเฉพาะหรือเชี่ยวชาญเฉพาะตามที่
กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

เป็นประเภทที่ลักษณะงานมีความสำคัญมากเพราะผลงาน
ของผู้ทำงานในตำแหน่งประเภทนี้ให้คุณค่าสูงคือผลงานดีหรือไม่ดีจะกระทบต่อผลผลิตขององค์กรการ
มาก ต้องใช้คนที่ได้ศึกษาวิชาชีพเฉพาะมาและมีประสบการณ์พอสมควร การสรรหาคนประเภทนี้
มีการแข่งขันในตลาดแรงงานสูง ถ้าขาดคนประเภทนี้ไป จะหาคนที่มีความรู้ความสามารถ
ทัดเทียมกันมาแทนได้ยาก จึงจำเป็นต้องกำหนดอัตราค่าตอบแทนให้สูง

(ค) ตำแหน่งบริหารระดับสูงหรือบริหารระดับกลาง

เป็นประเภทที่ลักษณะงานมีความสำคัญที่สุด เพราะการ
บริหารงานดีหรือไม่ดีจะมีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรการโดยตรง

(๒) ระดับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญมี ๑๑ ระดับ ตั้งแต่ระดับ ๑ ซึ่งเป็นระดับต่ำสุด เรียงสูงขึ้นเป็นลำดับตามความยากและคุณภาพของงานจนถึงตำแหน่งระดับ ๑๑ เป็นระดับสูงสุด

ตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญจะมีตำแหน่งใด ระดับใด อยู่ในส่วนราชการใด จำนวนเท่าใด ให้เป็นไปตามที่ ก.พ. กำหนด

การกำหนดตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งใดเป็นตำแหน่งระดับใด ให้ประเมินความยากและคุณภาพของงานในตำแหน่งนั้น แล้วเปรียบเทียบกับบรรทัดฐานในมาตรฐานกำหนดตำแหน่งที่ ก.พ. จัดทำไว้

(๓) เมื่อ ก.พ. กำหนดให้มีตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งใด ระดับใด ในส่วนราชการใด จำนวนเท่าใดแล้ว ให้สำนักงาน ก.พ. ประสานกับสำนักงานประมาณเพื่อจัดสรรเงินงบประมาณในแต่ละปีสำหรับตั้งเป็นอัตราเงินเดือนของตำแหน่งดังกล่าวให้สอดคล้องกัน

(๔) ข้าราชการพลเรือนสามัญจะได้รับเงินเดือนตามตำแหน่ง ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใด ระดับใด จะได้รับเงินเดือนในอันดับใดตามบัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการพลเรือนท้ายพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ ให้เป็นไปตามที่ ก.พ. กำหนด

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญชีอัตราเงินเดือนกำหนดไว้เป็น "อันดับ" และ "ขั้น" ส่วนตำแหน่งกำหนดไว้เป็น "ระดับ" ซึ่ง "อันดับเงินเดือน" กับ "ระดับตำแหน่ง" นั้นไม่เหมือนกัน การรับเงินเดือนของผู้ดำรงตำแหน่งในระดับต่าง ๆ จึงต้องให้ ก.พ. กำหนดว่า ตำแหน่งใด ระดับใด รับเงินเดือนในอันดับใด ซึ่ง ก.พ. อาจกำหนดให้บางตำแหน่งในระดับใดระดับหนึ่งรับเงินเดือนหลายอันดับก็ได้ โดยไม่จำกัดว่าตำแหน่งระดับใดให้รับเงินเดือนอันดับนั้น เช่น ตำแหน่งผู้ตรวจราชการกระทรวง อาจกำหนดเป็นตำแหน่งระดับ ๙ หรือระดับ ๑๐ ระดับใดระดับหนึ่งเพียงระดับเดียว แล้วกำหนดให้รับเงินเดือนในอันดับ ๙ ถึงอันดับ ๑๐ ได้ โดยไม่ต้องเปลี่ยนระดับตำแหน่ง ส่วน "ขั้น" คงให้รับในขั้นต่ำของอันดับ และถ้าจะให้ได้รับในขั้นอื่น ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎ ก.พ. เช่นกัน

๒.๔.๓ การสรรหาบุคคลเข้ารับราชการ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ ได้กำหนดวิธีการสรรหาบุคคลเข้ารับราชการไว้ ๓ วิธี คือ

(๑) การสอบแข่งขัน

กฎหมายฉบับนี้ได้วางหลักในเรื่องการสอบแข่งขันไว้ดังนี้

(ก) ผู้ที่จะมีสิทธิสมัครสอบแข่งขันเพื่อเข้ารับราชการจะต้องมีคุณสมบัติ ๒ ประการ คือ ประการแรก คุณสมบัติทั่วไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๐ ประการที่สอง คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานกำหนดตำแหน่งแต่ละตำแหน่ง แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ขาดคุณสมบัติดังกล่าวก็อาจสมัครสอบแข่งขันได้ ถ้าได้รับอนุมัติจาก ก.พ.

เฉพาะรายในบางกรณี แต่สำหรับผู้กำลังเป็นข้าราชการการเมืองอยู่ มีสิทธิสมัครสอบ แต่ไม่สิทธิได้รับบรรจุจนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งข้าราชการการเมือง

(ข) การสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการนั้น โดยปกติ ก.พ. จะเป็นผู้ดำเนินการ แต่ ก.พ. อาจมอบให้ อ.ก.พ. ไต ๆ หรือองค์กรอื่น หรือส่วนราชการ เช่น กระทรวง จังหวัด รวมทั้งสำนักงาน ก.พ. ดำเนินการสอบแทนก็ได้

(ค) เมื่อดำเนินการสอบแข่งขันเสร็จแล้วก็ขึ้นบัญชีผู้สอบแข่งขันได้โดยเรียงตามลำดับคะแนนตั้งแต่สูงสุดลงมาจนต่ำสุด และในการบรรจุจะบรรจุตามลำดับคะแนนสูงสุดลงมาจนถึงต่ำสุดเท่ากับจำนวนตำแหน่งที่ว่าง

(๒) การคัดเลือก

ในบางกรณี ก.พ. อาจเห็นว่ามีความพิเศษ ไม่จำเป็นต้องดำเนินการสอบแข่งขัน ก.พ. อาจให้คัดเลือกบรรจุโดยไม่ต้องสอบแข่งขันก็ได้ เช่น กรณีบรรจุนักเรียนทุนรัฐบาลซึ่งมีสัญญาผูกมัดที่จะให้เข้ารับราชการอยู่แล้ว กรณีบรรจุผู้เชี่ยวชาญที่ขาดแคลน เป็นต้น

(๓) การสรรหากรณีพิเศษ

ในกรณีที่กระทรวง ทบวง กรมใดมีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์แก่ราชการที่จะบรรจุผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและความชำนาญสูง เข้ารับราชการในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการ กระทรวง ทบวง กรมนั้นสามารถดำเนินการอนุมัติ ก.พ. หาก ก.พ. ได้พิจารณาอนุมัติให้บรรจุ และได้กำหนดระดับของตำแหน่งและเงินเดือนที่จะให้ได้รับแล้ว ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๒ ก็สามารถบรรจุและแต่งตั้งได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด

๒.๔.๔ การบรรจุและการแต่งตั้ง

(๑) "การบรรจุ" หมายถึง การรับบุคคลที่มีได้เป็นข้าราชการพลเรือนเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือน เป็นการทำให้มีสถานภาพเป็นข้าราชการพลเรือนตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ

"การแต่งตั้ง" หมายถึงการแต่งตั้งผู้ที่เป็นข้าราชการพลเรือนแล้วให้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งเป็นการทำให้มีอำนาจหน้าที่ตามตำแหน่งนั้น ๆ

(๒) การบรรจุบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญมี

๔ กรณีคือ

(ก) บรรจุผู้สอบแข่งขันได้ตามมาตรา ๔๖

(ข) บรรจุผู้ได้รับคัดเลือกตามมาตรา ๕๐

(ค) บรรจุผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการ ตามมาตรา ๕๑

(ง) บรรจุผู้โอนมาจากพนักงานเทศบาลหรือข้าราชการประเภท

อื่นตามมาตรา ๖๑

(จ) บรรจุผู้กลับจากรับราชการทหารตามมาตรา ๖๓

(ฉ) บรรจุผู้กลับจากไปปฏิบัติงานใด ๆ ตามมติคณะรัฐมนตรีตามมาตรา ๖๔

(ช) บรรจุข้าราชการพลเรือนผู้ออกจากราชการไปแล้วกลับเข้ารับราชการตามมาตรา ๖๕

(ซ) บรรจุพนักงานเทศบาลหรือข้าราชการประเภทอื่น ผู้ออกจากงานหรือออกจากราชการไปแล้วเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนตามมาตรา ๖๖

ทั้งนี้ การบรรจุแต่ละกรณีต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรานั้น ๆ โดยให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๒ เป็นผู้สั่งบรรจุ

(๓) ส่วนการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนสามัญให้ดำรงตำแหน่งมี ๕ กรณี คือ

(ก) แต่งตั้งผู้ได้รับบรรจุใน ๘ กรณีดังกล่าวข้างต้น

(ข) แต่งตั้งโยกย้ายตามมาตรา ๕๗

(ค) แต่งตั้งผู้ได้เลื่อนระดับตำแหน่งตามมาตรา ๕๘ และมาตรา ๕๙

(ง) แต่งตั้งข้าราชการพลเรือนสามัญผู้โอนสังกัดตามมาตรา ๖๐

(จ) แต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติไม่ตรงกับตำแหน่ง กลับไปดำรงตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งอื่นตามมาตรา ๖๒

(๔) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับ ๑๑ ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ เมื่อได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดเป็นผู้สั่งบรรจุและให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

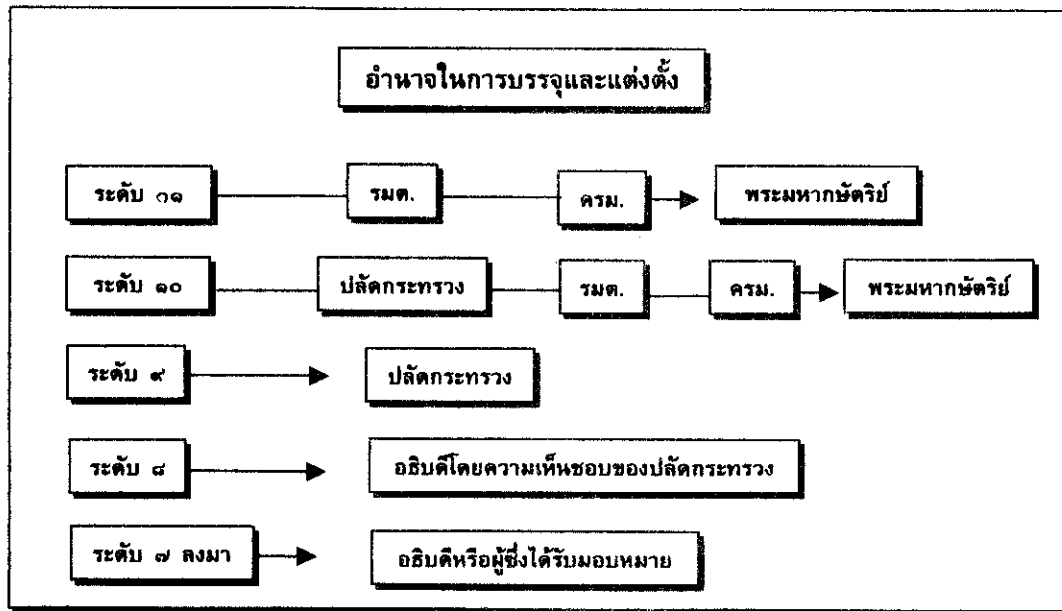
การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับ ๑๐ ให้ปลัดกระทรวงผู้บังคับบัญชาเสนอรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ เมื่อได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ให้ปลัดกระทรวงผู้บังคับบัญชาเป็นผู้สั่งบรรจุ และให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับ ๙ ให้ปลัดกระทรวงผู้บังคับบัญชาเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง

การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับ ๘ ให้อธิบดีผู้บังคับบัญชาเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งเมื่อได้รับความเห็นชอบจากปลัดกระทรวง

การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ๗ ลงมาให้อธิบดีผู้บังคับบัญชาหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากอธิบดีเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง (โปรดดูแผนภูมิที่ ๒๖)

แผนภูมิที่ ๒๖

(๕) การย้ายข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ดำรงตำแหน่งใดไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นในกรมเดียวกัน ต้องย้ายไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับเดียวกัน

(๖) การโอนข้าราชการพลเรือนสามัญไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญในต่างกระทรวง ทบวง กรม อาจทำได้ เมื่อผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๒ ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงยินยอมในการโอนนั้นแล้ว โดยให้แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่ไม่สูงกว่าเดิม และรับเงินเดือนในขั้นที่ไม่สูงกว่าเดิม

๒.๔.๕ การเพิ่มพูนประสิทธิภาพและเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการ

(๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดปฏิบัติตนเหมาะสมกับการเป็นข้าราชการและปฏิบัติราชการมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการ ถือว่าผู้นั้นมีความชอบ จะได้รับบำเหน็จความชอบซึ่งอาจเป็นคำชมเชย เครื่องเชิดชูเกียรติ รางวัล หรือการได้เลื่อนขั้นเงินเดือน ตามควรแก่กรณี

(๒) การเลื่อนขึ้นเงินเดือนข้าราชการพลเรือนสามัญ ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาโดยคำนึงถึงคุณภาพและปริมาณงาน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานที่ได้ปฏิบัติตามความสามารถและความอดสาหัสในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการรักษาวินัยและการปฏิบัติตนเหมาะสมกับการเป็นข้าราชการ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.

การเลื่อนขึ้นเงินเดือนให้ข้าราชการพลเรือนสามัญที่อยู่ในหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาที่จะพิจารณา

ในกรณีที่ไม่วางขึ้นเงินเดือนประจำปีให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใด ให้ผู้บังคับบัญชาแจ้งให้ผู้นั้นทราบพร้อมทั้งเหตุผลที่ไม่เลื่อนขึ้นเงินเดือนให้

๒.๔.๖ วินัยและการรักษาวินัย

(๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ

(๒) ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางวินัยตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดวินัย จักต้องได้รับโทษทางวินัย เว้นแต่มีเหตุอันควรงดโทษ

โทษทางวินัยมี ๔ สถานคือ

(ก) ภาคทัณฑ์

(ข) ตัดเงินเดือน

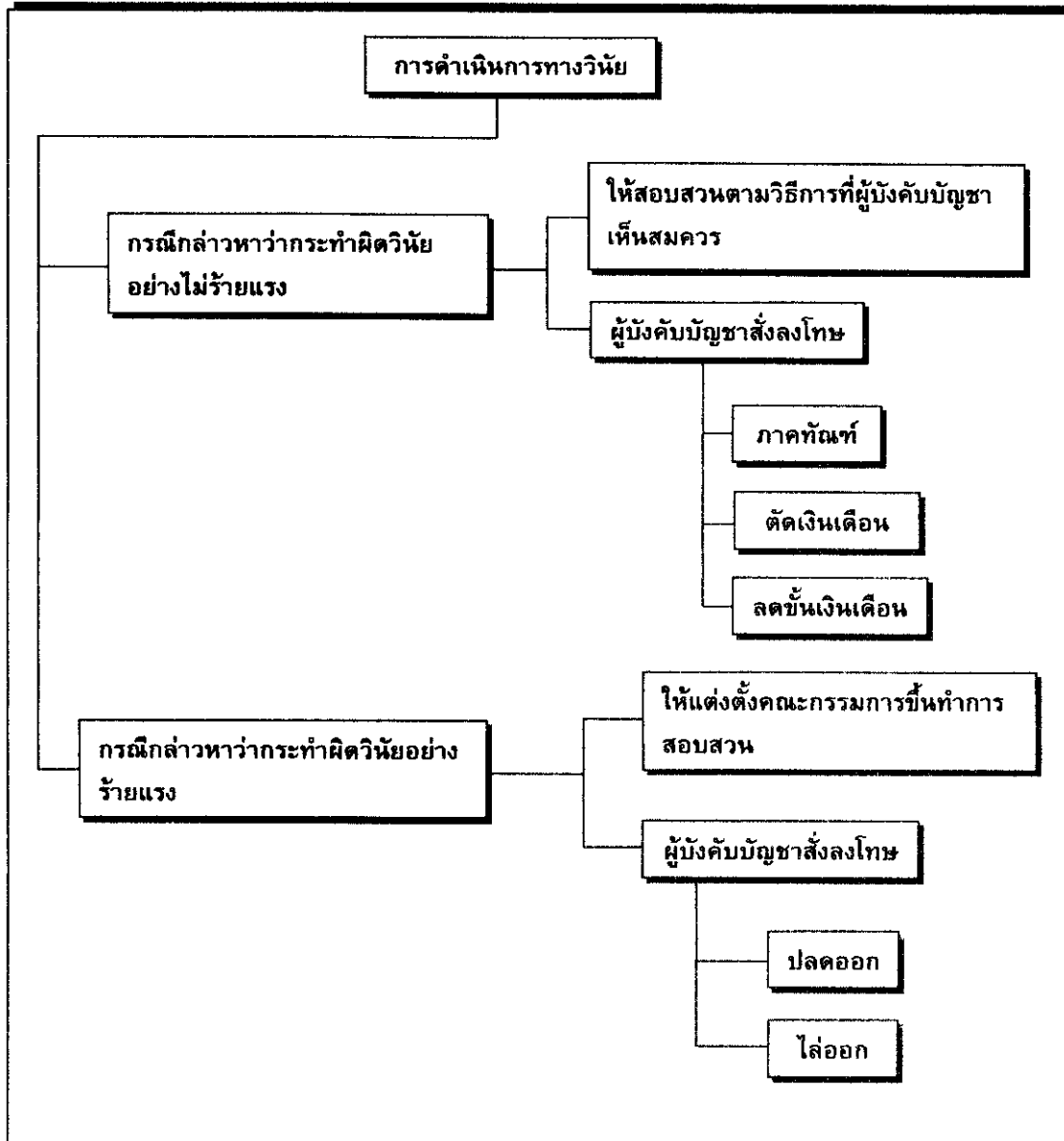
(ค) ลดขึ้นเงินเดือน

(ง) ปลดออก

(จ) ไล่ออก

๒.๔.๗ การดำเนินการทางวินัย (โปรดดูแผนภูมิที่ ๒๗)

แผนภูมิที่ ๒๗

(๑) การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการพลเรือนสามัญซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ให้สอบสวนเพื่อให้ได้ความจริงและยุติธรรมโดยไม่ชักช้า

(ก) ถ้าเป็นกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ให้ดำเนินการตามวิธีการที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร

(ข) ถ้าเป็นกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวน และในการสอบสวนนี้ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีอยู่ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบโดยจะระบุชื่อหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา เมื่อดำเนินการแล้ว ถ้าฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัย ก็ให้ดำเนินการลงโทษต่อไป ถ้ายังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย จึงจะยุติเรื่องได้

(๒) ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ตามควรแก่กรณี ให้เหมาะสมกับความผิด

(๓) ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ตามความร้ายแรงแห่งกรณี

๒.๔.๘ การออกจากราชการ

(๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญออกจากราชการ เมื่อ

(ก) ตาย

(ข) พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ
ข้าราชการ

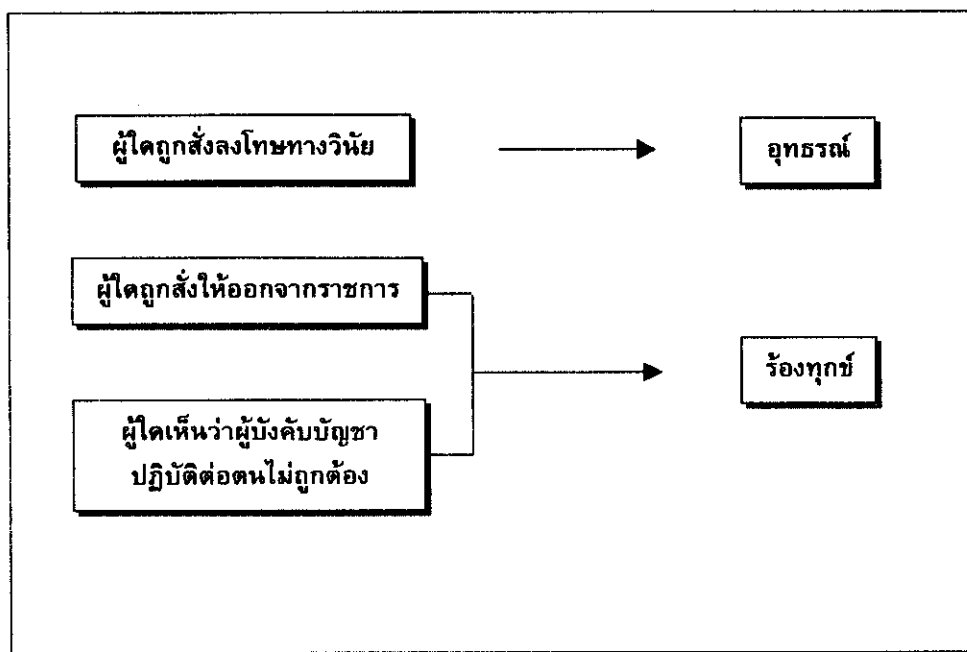
(ค) ลาออกจากราชการและได้รับอนุญาตให้ลาออกหรือการลา
ออกมีผลตามกฎหมายแล้ว

(ง) ถูกสั่งให้ออก

(จ) ถูกสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก

๒.๔.๙ การอุทธรณ์ (โปรดดูแผนภูมิที่ ๒๘)

แผนภูมิที่ ๒๘

(๑) ผู้ใดถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

(๒) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.พ.กรม อ.ก.พ.จังหวัดหรือ อ.ก.พ.กระทรวง แล้วแต่กรณี ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันทราบคำสั่ง

(๓) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ให้อุทธรณ์ต่อ ก.พ.ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันทราบคำสั่ง

๒.๔.๑๐ การร้องทุกข์

(๑) ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดถูกสั่งให้ออกจากราชการตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวด้วยเหตุใด ๆ ให้ผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ต่อ ก.พ.ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันทราบคำสั่งดังกล่าว

(๒) ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมายหรือมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาต่อตนในกรณีตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. ผู้นั้นอาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา อ.ก.พ.จังหวัด อ.ก.พ.กรม อ.ก.พ.กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี

